

honum. Hósdagin í vikuni lá leiðin tí út í katalanska parlamentið. Vit finga gott prát um støðuna í Katalonia og avbjóðingarnar í samgongusamráðingunum fyri framman í Spania.

Katalansku fullveldisflokkarnir avgerandi

Val hevur júst verið til spanska parlamentið – fyri 4. ferð í 4 ár. Úrslitið er, at fullveldisflokkarnir í Katalonia standa sterkari enn nakrantíð áður. Bæði í Katalonia og í spanska parlamentinum. Samstundis hevur ein víðgongdur høgra-flokkur, Vox, tikið seg fram. Spanski javnaðarflokkurin ynskir at skipa eina vinstra-stjórn, men hetta kann bert gerast við stuðli frá í minsta lagi einum av stóru fullveldisflokkunum í Katalonia, ERC. Forsetin í parlamentinum og eisini Carme Forcadell eru limir í hesum flokki. Tey seta sum krav fyri samstarvi, at spanska stjórnin fer undir samrøðu og samskipti við katalansku stjórnina, men um í skrivandi løtu er ikki greitt, um hetta fer at geva úrslit ella ikki. Vónirnar vóru ikki tær bestu – men tað er sjálvandi at vóna tað besta.

Á vitjan hjá tingfólkum

Forsetin í parlamentinum vísti mær kring vakra og stásiliga parlamentsbygningin. Eisini vóru vit í tingsalinum, har salurin var merktur av, at gul bond hanga á teimum stólum, har tingfólk ikki kunnu mæta vegna serligu støðuna við politiskum fangum. Parlamentsbygningurin er um 300 ára gamal, og var sera stásiligur karmur um týðandi lógarbeiðið innanfyri húsaveggirnar.

Eftir fund og rundferð hevði eg fund við tingfólk úr fullveldis-

flokkinum Junts per Catalunya – Saman fyri Katalonia – ið er ein av stóru fullveldisflokkunum í Katalonia. Hetta er eisini flokkurin hjá Carles Puigdemont og katalanska ráðharranum fyri talgilding, Jordi Puigneró.

Áhugin fyri Føroyum stóur

Endaði dagin aftur á ráðstevnuni, har eg gjørdi samrøður við fólk, ið ynsktu at hoyra meira um Føroyar. Varð boðin at røða um Føroyar á eini komandi Smart City Expo Congress í Ukraine komandi ár. Tosaði eisini við ein stjóra á einum fróðskaparsetri í Barcelona. Hann granskaði eisini við síðuna av, og arbeiðdi nú við at lýsa støðuna hjá ymiskum tjóðum tá umræður atlimaskapir í ST-felagsskapum. Eisini hann hevði staðfest, at Føroyar hava serstaka støðu. Tí vit eru ikki skrásett sum klassiskt hjálandaveldi í ST, men hava hóast hetta fingið atlimaskap í nógvum ST felagsskapum. Vit hava í løtuni atlimaskap í UNESCO, FAO og IMO, og eru ætlanir um fleiri. Umrøddu eisini týðningin av sjálvsavgerðarrætti hjá tjóðum sum tí føroysku og katalansku.

Spanska stjórnin mótarbeiðir katalansku stjórnini

Spanska stjórnin tykist í løtuni at royna at fella alt, ið katalanska stjórnin fæst við. Politisku mótstøðufólkini eru fongslað 9-13 ár. Fyrrverandi forsetin og fyrrverandi ráðharrar eru í útlegd. Millum 700 og 800 borgarstjórar eru ákærdir. Alt bert vegna tað, at skipað er fyri eini fólkaatkvøðu. Í hesi viku fekk spanska stjórnin stongt 3 sendistovur uttanlands hjá katalansku stjórnini, við hjálp frá hægsta rætti. Eisini samtyktið spanska parlamentið í vikuni, at

spanska stjórnin fær heimild at stongja heimasíður, og fara inn á fartelefonið v.m. uttan at skula fyri dómara áðrenn. Hetta er, sum skilst, ætlanin at brúka til at forða fyri, at katalanska stjórnin gerst ov framkomin á talgilda økinum.

Samstarvsavtala millum Føroyar og Katalonia fyri hægstarætt

Meðan vit vóru stødd í Katalonia komu eisini tíðindini um, at sjálvt undirskrivaða avtalan millum Føroyar og Katalonia um samstarv innan talgilding, nú varð lögð fyri hægsta rætt í Spania – av sponsku stjórnini. Enn ein roynd at forða fyri tí, ið katalanska stjórnin arbeiðir við. Tibetur fraboðaði nú verandi landsstýrismaðurin í talgilding beinanvegin, at uttan mun til avgerðina hjá spanska hægstarætti í hesum máli, so fer samstarvið millum stjórnirnar í Katalonia og Føroyum at halda áfram. Hetta var greið tala, og hevur stóran týðning fyri framhaldandi samstarvið.

Spanska stjórnin stevnt núverandi forsetan

Tað var eisini sigandi um støðuna í Katalonia, at tann eina morgunin, tá sjónvarpið varð tendrað, so var beinleiðis sending, har núverandi forseti teirra varð avhoyrdur av dómara. Sjálvt núverandi forsetin hjá katalanum er beindur í rættin av spanska statinum. Í hesum forinum fyri, at hava hongt ein bannara uttanfyri stjórnarbygningin, ið hevði áheitan um leyslatan av politiskum fangunum sum eru í fongsl og í útlegd. Hvør dómurin verður, fáa vit at síggja í næstum.

Ongin verulig uppgerð eftir Franco

Spania er í stóran mun merkt av, at tey ongantíð finga eina veruliga uppgerð – eftir at einaræðisráðharrin, Franco, doyði í 1975. Fólkini hjá Franco vórðu verandi í somu stórvum eftir at Franco fór frá – í fyrisitingini, í vinnuni og í rættarskipanini. Úrslitið síggja vit í dag.

Spanska stjórnin kundi annars eisini valt eina heilt aðra leið. Kundi valt at farið í samskipti og samrøðu við katalansku stjórnina, og kundi givið teimum stórri sjálv-

ræði. Hesin møguleikin var tøkur bæði áðrenn fólkaatkvøðuna í 2017 og hevur verið tøkur síðan, men spanska stjórnin vil ikki samskipta um loysnir á politisku støðuni. Hetta ger støðuna alsamt meira trupla og alsamt meira spenta.

Umfatandi mótmæli

Úrslitið ereisini, at alsamt fleiri fólk nú luttaka í mótmælistiltøkum. Nýggjasta átakið er sokallaða "Tsunami Democratic" – tann fólkaræðisliga tsunamiin. Fleiri 100.000 fólk hava meldað seg til, at fáa fraboðanir um tiltøk og møta upp – ofta við stuttum skotbráði. Hetta hevur stongt motorvegir, ávirkað flogvøll v.m. í fleiri umfór-um seinastu tíðina. Dentur verður lagdur á, at talan skal vera um friðarlig mótmælistiltøk, men tá nógv fólk savnast hevur tað víst seg í nøkrum fòrum, at elva til ófrið millum lögregluna og nøkur av mótmælisfólkunum. Fleiri upptøkur hava eisini víst, at lögreglan er farin harðrent fram móti mótmælisfólkum, og hetta hevur skapt enn størri ótta og ónøgdsemi.

70% undirtøka fyri nýggjari fólkaatkvøðu

Spurnarkanningar vísa, at undirtøkan fyri at halda eina fólkaatkvøðu afturat um framtíðarstøðuna hjá Katalonia hevur helst ongantíð verið størri. Nýggjasta spurnarkanningin, ið varð almannakunngjørd meðan vit vóru í Katalonia vísti, at 70% av katalanum ynskja nú enn eina fólkaatkvøðu. 49% siga seg vilja, at Katalonia gerst sjálvstøðugt land, meðan 41% eru ímóti. Restin ivast. Fyri 10 árum síðan varð undirtøkan fyri at gerast sjálvstøðugt land, helst minni enn helvtin av hesum. Hetta vísir bara, at spanska stjórnin hevur valt heilt skeiva kós, um ynskt verður at sleppa undan at Katalonia gerst sjálvstøðugt land.

Altjóða samfelagið má krevja samrøðu millum partarnar

Vit vita, at trýst elvir til móttrýst. Støðan vil tí gerast alsamt spentari og trupulari so leingi sum partarnir ikki seta seg til borðs at viðgera støðuna, og finna loysnir.

Trýstið frá fólkinum gerst alsamt størri, men sum støðan er, so verður eisini neyðugt við altjóða trýsti, fyri at fáa sponsku stjórnina at velja samráðing og samrøðu – framum verandi framferð. Helst verður neyðugt við altjóða mekl-ing millum partarnar.

"Tann, sum tegir, samtykkir"

Gódtaka vit stilltigandi hetta sum í løtuni hendir í Katalonia, so kann hetta henda í øðrum pørtum av Europa í framtíðini. Og vit skulu sjálvandi ikki gódtaka brot á mannarættindi og politiskar fangar í Europa í 2019. Tí skulu vit bróta tøgnina. Tað er ófatiligt, at leiðarar hjá flestu europeiskum tjóðum eru so stilltigandi um hetta álvarsmál. Her er "larmandi tøgn" í Europa. Vónandi fer søgan ikki at vísa, at europeisku leiðararnir - einaferð enn - ikki hava tikið neyðug stig í tøkum tíma.

Tá leiðin lá heim aftur til Føroyar, var vónin, at hesir dagar hava gjørt mun. Fyri tey, sum av órøttum eru fongslað vegna teirra arbeiði fyri fólk. Fyri tey, sum í dag arbeiða fyri, at fáa samrøðu og loysnum millum stjórnirnar í Spania og Katalonia. Fyri meira vitan um Føroyar úti í heimi. Og vónandi er eisini plantað fræ, ið koma at spira og geva ávøksstur fyri samstarvið millum Føroyar og Katalonia - nú og í framtíðini.

Altjóða viðurkenning av sjálvsavgerðarrætti avgerandi

Støðan í Katalonia vísir eisini so sólarklárt ovurstóra týðningin av, at fáa staðfest og altjóða viðurkent sjálvsavgerðarrættin hjá eini tjóð. Hetta er eisini galdandi fyri føroyingar. Tí bert við altjóða viðurkendum sjálvsavgerðarrætti vilja vit sjálvi veruliga kunna taka støðu til okkara framtíðarstøðu sum land og tjóð – og vera trygg við, at eitt úrslit á eini komandi fólkaatkvøðu verður virt av øðrum tjóðum.

Higartil hava danskir myndugleikar ikki vilja fraboðað Sameindu Tjóðum, at føroyingar hava sjálvsavgerðarrætt sambært altjóða rætti – og tað er ikki uttan orsök.

Eitt samt Løgting eigur tí at krevja, at hetta verður gjørt, so vit tryggja okkum og okkara eftirkomarum henda rætt – tí frælsi kemur ikki av sær sjálvum.

Heldur ikki eftir eina fólkaatkvøðu.

Tað sóu vit í Katalonia í 2017.

Tað sóu vit í Føroyum í 1946.

Og tað kunnu vit uppliva aftur, um vit ikki fáa sjálvsavgerðarrætt okkara staðfestan og altjóða viðurkendan.

